

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПРВ ОДДЕЛ

**СЛУЧАЈОТ НА БЕКТАШИСКАТА ЗАЕДНИЦА И ДРУГИ v.
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

(Жалби бр. 48044/10; 75722/12 и 25176/13)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

12 април 2018

Во случајот Бекташиската заедница и други против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (прв оддел), заседавајќи во совет сосоставен од:

Linus-Alexandre Sicilianos, *претседател*,

Aleš Pejchal,

Krzysztof Wojtyczek,

Ksenija Turković,

Pauliine Koskelo,

Tim Eicke,

Jovan Plevski, *судии*,

and Abel Campos, *секретар*,

Расправјаки на нејавна седница на 20 март 2018,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена истиот ден:

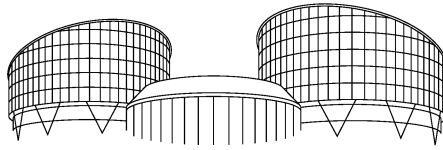
ПОСТАПКА

1. Предметот беше инициран со 3 апликации (бр. 48044/10, 75722/12 и 25176/13) против Република Македонија поднесени согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи (“Конвенцијата”) од страна на Бекташиската заедница (“здружението жалител”), верско здружение кое не е признаено на национално ниво, г-динот Е. Брахимај (“првиот апликант”) и г-дин А. Сулејмани (“вториот апликант”) на 14 август 2010, 8 јуни 2012 и 25 јануари 2013 соодветно. Првиот жалител е од Албанец и живее во Тетово, Република Македонија. Тој е верски проповеденик и член на здружението жалител, а воедно е носител на највисоката позиција во хиерархијата на заедницата. Вториот жалител е Македонец и живее во Гостивар, Република Македонија. Тој е член и претставник на здружението апликант.

2. Апликантите беа застапувани од страна на г-дин А. Гоцо и г-дин Д. Гоцо, адвоати од Охрид. Македонската Влада (“Владата”) беше иницијално застапувана од нејзиниот Агент, г-дин Богданов, подоцна од неговиот наследник г-ѓа Д. Џонова.

3. Владата на Албанија не ја искористи можноста да се вмеша во постапката (член 36 § 1 од Конвенција).

4. Апликантите се жалеа, особено, дека домашните судови одбиле да му дозволат на здружението жалител да го задржи статусот на верска организација и да ја дозволат неговата пре-регистрација. Тие исто така се жалеа дека во спорната постапка не била одржана усна расправа.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

5. На 25 август 2014 гореспоменатите наводи беа доставени на одговор до Владата, а останатиот дел од наводите беше прогласен за недопуштен во согласност со член 54 § 3 од Деловникот на Судот.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

A. Позадина на случајот

6. Бекташискиот ред постоел и ја практикувал својата религија во државата повикана на одговорност многу векови наназад. Седиштето на здружението –апликант било во „Теке Серсем-Харабати Баба,, во Тетово. Се додека на здружението апликант му била одбиена регистрацијата во 2010 (види параграф 22-23 подолу), тоа ја практикувало својата религија во целосна согласност со тогаш релевантното законодавство. Во минатото, тоа исто така било понато како „Исламска Бекташиска заедница,,

B. Постапка за регистрација на здружението апликант согласно Законот за верските заедници и религиозните групи од 1997 (“Законот од 1997”)

7. На 31 јули 1997 во сила влегол Законот за верските заедници и религиозните групи (“Законот од 1997”). Тој го заменил Законот за правната положба на верските заедници од 1977 (“Законот од 1977”) и предвидел дека Комисијата за односи со верските заедници и религиозните групи – “Комисијата”) ќе биде одговорна за прашањата, кои дотогаш биле во надлежност на Министерството за внатрешни работи (“Министерството”).

8. На 25 август 1997 Комисијата побарала од здружението жалител да поднесе копија од пријавата за упис во регистарот на Министерството и потврда за постојано пријавување , за да може да “ги пренесе (во својот регистра) верските заедници и религиозните групи кои бие пријавени во Министерството за внатрешни работи” (член 35 од Законот од 1997, види параграф 37 подолу).

9. На 4 септември 1997 здружението жалител (под името “Исламска Бекташиска заедница” во Тетово) го контактирало Министерството, со барање за доставување во копија на сите релевантни документи поврани со пријават поднесена во 1993. Според здружението жалител, на 16 септември 1997 до Комисијата биле доставени сите документи добиени од Министерството, освен потврдата која никогаш не била издадена.

10. На барање на здруженото жалител, на 1 март 1999 Министерството издало потврда, која сведочела за тоа дека на 17 февруари 1993 здруженото жалител (“Исламската Бекташиска заедница” во Тетово) поднело “барање за регистрација” и други релевантни документи. На 5 април 1999 здружението жалител ја доставило потврдата до Комисијата. Не беа доставени никакви информации за евентуалната потапка што следела, доколку воопшто имало било каква постапка, во врска со барањето на Комисијата за регистрација на здружението жалител согласно членот 35 од Законот од 1997.

11. На 23 јуни 2000 Комисијата издала потврда (“потврдата од 2000”), која сведочела дека на 13 јуни 2000 здружението жалител поднело “пријава во согласност со Законот од 1997. Во потврдата исто така било наведено дека:

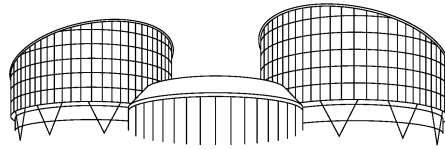
“бидејќи се исполнети законските услови, Бекташиската заедница на Република Македонија е пријавена.”

12. Со одлука од 18 јуни 2000, Државниот завод за статистика ги опишал основните активности на здружението жалител како “активности на религиозна организација”, неговото седиште како (“Арабати Баба”); и ги навел соодветните индекси и шифра на дејноста.

13. Со писмо од 13 јуни 2002 испратено до судечкиот суд во врска со друга постапка, Комисијата потврдила дека “Бекташиската заедница на Република Македонија [била] регистрирана...”

14. Во 2003 локална невладина организација (“Македонски центар за меѓународна соработка”) објавила “Листа на верските заедници во Македонија”, што ги вклучувало и верските организации кои биле впишни во регистарот на Комисијата. Здружението апликант било впишано врз основа на потврдата од 2000.

15. На 20 февруари 2007 Комисијата го овластила првиот апликант да врши “верски работи и верски обреди во легални објекти на Бекташиската заедница на Република Македонија”.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

В. Постапката за регистрација и обезбедување континуитет на правниот статус на верска заедница (“ постапката за признавање”)

16. На 28 септември 2007 во сила влегол Закон за правниот статус на црквите, верските заедници и религиозните групи („Законот од 2007 година“). Истиот започнал да се применува на 1 мај 2008 (член 36). Тој го определил Основниот суд во Скопје (“регистрациониот суд”) да биде надлежен за водење на Единствениот судски регистар на црквите, верските заедници и религиозни групи (член 11). Законот исто така предвидел дека Комисијата ќе ги пренесе податоците за сите религиозни и верски правни субјекти запишани во нејзиниот регистар во судскиот регистар. Сите религиозни организации регистрирани од страна на Комисијата до 1998 година можеле да го задржат постојниот правен субјективитет и статус.

17. На 10 јуни 2008 здружението апликант, застапувано од локален адвокат, побарало информации од Комисијата во врска со својот правен статус. Во одговор Комисијата известила дека таа била надлежна да ги пренесе во судскиот регистар само податоците за постојните религиозни и верски правни субјекти регистрирани до 1998. Имајќи предвид дека била известена за здружението жалител дури во 2000, тоа требало да поднесе барање за ре-регистрација во Единствениот судски регистар (“судскиот регистар”) во согласност со Законот од 2007.

18. На 4 јуни 2009 здружението жалител побарало, согласно член 35 од Законот од 2007, регистрациониот суд да му го признае континуируваниот правен субјективитет и да го запише во судскиот регистар.

19. На 2 октомври 2009 регистрациониот суд го одбил барањето на здружението жалител. Повикувајќи се на член 35(1) од Законот од 1997, судот констатирал дека “Комисијата била должна да ги пренесе во својот регистар верските заедници и религиозните групи кои биле пријавени во Министерството до влегувањето во сила на Законот од 1997. Сепак, имајќи предвид дека здружението жалител не било пријавено во Министерството, во соодветниот период, не бил извршен негов пренос во регистарот на Комисијата, како што предвидува законската одредба.”

20. Понатаму, регистрациониот суд утврдил дека во јуни 2000 здружението жалител, било пријавено во Комисијата, што подоцна

било верификувано со потврдата од 2000. Ваквата пракса била во согласност со одлуката У.бр.223/97 од декември 1998 (види параграф 42 подолу), со која Уставниот суд ги прогласил за спротивни на Уставот законските одредби кои предвидувале регистрација на новите верски субјекти.

21. Судот исто така констатирал дека здружението жалител никогаш не било регистрирано од страна на Комисијата, било пред 1998, како што предвидувал член 35(2) од Законот од 2007, било до влегувањето во сила на Законот од 2007. Здружението жалител било само пријавено кај Комисијата во 2000. Последователно, Комисијата не била должна, согласно член 35(1) од Законот од 2007, да ги пренесе податоците “запишани во нејзиниот регистар” во регистрациониот суд. Ваквото барање се однесувало само на регистрираните религиозни организации, но не и на субјектите кои биле само пријавени во Комисијата. Судот заклучил дека здружението апликант никогаш не се стекнало со правен статус кој барал да му биде признаен во брањето.

22. На 18 февруари 2010 Апелациониот суд во Скопје (“Апелациониот суд”) ја одбил жалбата од здружението жалител и ја потврдил утврдената фактичка состојба и образложнието на регистрациониот суд.

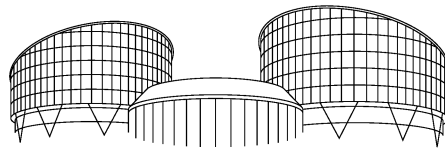
Г. Постапка за регистрација согласно Законот од 2007 (“постапка за регистрација”)

1. Постапка пред органите надлежни за регистрација

23. На 22 ноември 2010 здружението апликант, претставувано од страна на локални адвокати овластени да дејствуваат во негово име од страна на вториот апликант, поднеле барање за регистрација во судскиот регистар на “Бекташиската верска заедница на Република Македонија”. Во прилог биле поднесени неколку документи, вклучително и опис на верското учење. На 30 ноември 2010 регистрацискиот суд побарал дополнување на пријавата со дополнителни документи. Здружението жалител ги поднело бараните документи.

24. На 20 декември 2010 судот одбил да го регистрира здружението жалител поради следниве причини: (а) називот “Бекташиска” веќе бил содржан во називот на регистриран верски субјект; (б) изворите на верското учење биле исти како и изворите на верското учење на друг веќе регистриран верски субјект; и (в) здружението апликант не поднело доказ за сопственост на “Арабати Баба” објект во Тетово, кој бил наведен како седиште во барањето за регистрација.

25. Здружението апликант поднело жалба против одлуката и побарало Апелациониот суд да одржи јавна расправа.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

26. На нејавната седница одржана на 14 април 2011, судот ја дозволил жалбата на здружението апликант и ја укинал одлуката на понискиот суд од причина што тој не навел кој регистриран верски субјект го користел називот “Бекташиска” ниту пак која законска одредба забранува употреба на идентични извори на верско учење од страна на повеќе рлигиозни заедници или групи. Покрај другото, не постоела законска одреба согласно која можело да се одбие барањето за регистрација поради отсуство на доказ за правото на сопственост на седиштето на верската заедница.

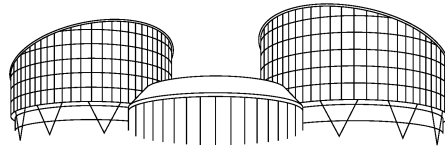
27. На 27 мај 2011 регистрациониот суд повторно одбил да го регистрира здружението жалител зошто предложеното име го содржел поимот “Бекташиска”, а истиот назив бил содржан во името на регистриран верски субјект, односно во називот на “Ехлибејтската бекташиска религиозна група на Македонија” регистрирана во судскиот регистар на 10 септември 2010. Судот навел дека “постојниот закон не овозможувал регистрирање на нов верски субјект со име кое веќе било внесено во регистарот за друг регистриран верски субјект”. Покрај тоа неговите извори на учење не биле различни од изворите на учење на Исламската верска заедница, која постоела со векови и која била регистрирана во судскиот регистар на 14 ноември 2008. Во однос на изворите на верското учење на начинот на кој тој бил опишан од страна на здружението апликант, судот го констатирал следново:

“... [тие се состојат од] исламската вера и учењето на Светиот Куран, знаењето и практиките на Пророкот Мухамед и имамот Али, Светиот ехли-бејт (членови на семејството на Пророкот) и Светиот пат на Хаџи Бекташ Вели ... се работи за изворите на учење на Исламската религија, за која веќе има регистриран верски субјект ... чие учење го опфаќа Куранот и практиките на Пророкот Мухамед. Според учењето на исламската вера, Али бил негов зет и член на семејството (или ехли-бејт), четврто избраниот халифа кои раководел со исламската државата, и Хаџи Бекташ Вели кој бил основоположник на Бекташискиот исламски ред и еден од проминентните исламски мислителци. Со други зборови, изворите на учење на [здружението жалите] воопшто не се разликуваат од изворите на учење на ... Исламската верска заедница.

По мислење на судот, изворите на учење претставуваат официјално обележје на црква, верска заедница и религиозна во смисла на член 10 (1) од Законот и тие треба да се разликуваат од изворите на учење на веќе регистрираните цркви, верски заедници и религиозни групи. Доколку истите не се разликуваат, односно не содржат посебни карактеристики, особености кои се разликуваат од изворите на учење на веќе регистрираните цркви, верски заедници и религиозни групи, истото би значело повреда на член 10 (1) од Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група.”

28. Во такви околности, судот сметал дека не биле исполнети „суштинските услови,, за регистрација на здружението жалител во судскиот регистар. Соодветно, тој ја одбил регистрацијата согласно член 16 од Законот од 2007 (види параграф 38 погоре).

29. Здружението жалител ги оспорило основите на кои регистрациониот суд ја засновал својата одлука за одбивање на регистрацијата. Тоа тврдело дека не постои друго верско здружение регистрирано под истото име. Во врска со ова, тоа истакнало дека постојат шест регистрирани здруженија кои го содржат називот „христијанско,, во нивното име и две здруженија кои во своето име го имаат називот “исламско”. Идејата на Законот од 2007 не била да ја забрани употребата на поими кои се генерички и на чија употреба не постои ексклузивитет. Спротивното би значело дека законот дозволува регистрација само на едно здружение кое во своето име го има називот христијанско, исламско, бекташиско, еврејско, тарикатско, будистичко, зен или зорастрейско. Тоа исто така тврдело дека се барало да биде регистрирано како религиозна заедница, наспроти “Ехлибејтската религиозна група”, која била регистрирана како религиозна група. Името кое се предлагало во барањето за регистрација било суштински различно од името на споменатиот субјект; дека подносителот на барањето постоел со децении и векови, што било евидентно од списите и кореспонденцијата со различни државни институции. Во врска со изворите на верско учење, тоа тврдело дека тие не може да се сметаат за официјални обележја во смисла на член 10(1) од законот од 2007. Иворите на учење можеле да бидат исти за повеќе верски субјекти (како што Библијата е заедничка за Православните христијани и Католиците, а Коранот за Исламската верска заедница, Бекташискиот ред и Шиите или Сунити во рамките на исламот). Станувало збор за извори кои се од идеолошка природа и не се константни, ниту пак така требало да бидат интерпретирани. Обележјата се однесувале на симболи (крстови, полумесечина, графички симболи), знаме, или тотем кои имале определено значење. Во оваа смисла, тоа навело дека толкувањето кое го дал судот во врска со изворите на учење, односно дека тие биле идентични со изворите на учење на секое исламско учење, било погрешно. Самиот факт дека судот се впуштил во толкување на неговите извори на учење имплицирало дека државата не е одвоена од религијата. Покрај тоа, доколку пак таквото толкување се засновало на некаков материјал, тој не бил доставен до здружението жалител. Ниту пак, нему му била дадена можност да ги презентира своите ставови на усна расправа. Во оваа смисла, тоа побарало одржување на усна расправа пред Апелациониот суд. Конечно, тоа истакнало навод дека одбивањето на регистрацијата било дискриминаторски.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

30. На нејавната седница одржана на 17 ноември 2011, судот ја одбил жалбата на здружението жалител и ја потврдил првостепената одлука. Судот зазел став дека иако предложеното име на здружението жалител не било во целост идентично со името на “Ехлибејтската бекташиска религиозна група на Македонија”, тоа сепак го содржело поимот “Бекташиска”, што било “одлучувачко и претставувало синоним за верски субјект”. Последователно, регистрацијата на здружението жалител би можело да создаде конфузија помеѓу верниците. Апелациониот суд не споменал ништо во врска со ставовите во однос на изворите на учење на здружението жалител. Тој соодветно зазел став дека членот 16 од Законот од 2007 бил точно применет.

2. Постапката пред Уставниот суд

31. На 20 февруари 2012 здружението жалител и вториот жалител (и две други физички лица) поднеле барање за заштита на правата и слободите пред Уставниот суд со наводи дека биле дискриминирани спротивно на член 110 § 3 од Уставот. Тие ја прикажале генезата на настани презентирани погоре и ги повториле истите наводи презентирани и содржани во жалбата против судската одлука од 27 мај 2011 (види параграф 29 погоре). Тие се жалеле дека употребата на поимот “Бекташиска” неможе да биде ексклузивитет (исто како и употребата на поимот “христијанска” and “исламска”). Покрај тоа, регистрацијата на “Ехлибејтската бекташиска религиозна група на Македонија” имплицирало дека домашните институции прифатиле дека изворите на учење на оваа религиозна група биле идентични со изворите на учење на Исламската верска заедница. Тие побарале Уставниот суд да одржи јавна расправа во согласност со член 55 од Деловникот на Уставниот суд (види параграф 41 подолу).

32. На расправата одржана на 20 ноември 2012 во отсуство на странките во постапката, Уставниот суд го одбил барањето (уставната жалба). Релевантните делови од оваа одлука (*У.бр.24/12*) галсат какао што следи:

“...судот смета дека во овој конкретен предмет треба да утврди дали со одбивањето на регистрацијата на Бекташиската верска заедница на овие верници им е повредена слободата на вероисповеста и дали во одбивањето на регистрацијата постојат елементи на дискриминација по верска основа.

Во однос на првиот дел од прашањето, од одредбите од членот 9 од Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група произлегува дека регистрирањето во единствениот судски регистар на цркви, верски заедници и религиозни групи е предуслов за стекнување на својство на правно лице на верскиот субјект, но не и предуслов за вршење на верски обреди, богослужби и молитви што верниците, ..., можат да ја практикуваат независно од тоа дали се организирани во форма на верски субјект кој е регистриран и има својство на правно лице.

Во конкретниот случај, од наводите во поднесеното барање и утврдените факти произлегува дека подносителите на барањето кои по вероисповест се определуваат како припадници на бектешизмот повеќе години наназад слободно го практикуваат ова свое религиско убедување, учествуваат во јавниот живот, комуницираат со државните органи, учествуваат на верски собири и конференции, од што може да се заклучи дека иако не се формално регистрирани согласно Законот [од 2007], тие можат слободно да ја практикуваат својата вероисповест и да обавуваат верски обреди согласно правилата на исламската вера, без да бидат изложени на притисок и прогон, од што следува заклучокот дека слободата на верското уверување на подносителите на барањето не е повредена.

За да одговори на прашањето дали во одбивањето на барањето за регистрација на Бектешиската верска заедница, постојат елементи на дискриминација, Уставниот суд проценувал дали судовите што одлучувале во постапката за регистрација на верската заедница на подносителите на барањето ... дале доволно образложени причини од кои може да се утврди дека во конкретниот случај одбивањето на регистрацијата на Бектешиската верска заедница било поради објективни и разумни причини, односно дали одбивањето на регистрацијата било заради остварување на некоја легитимна цел и дали постои пропорционалност помеѓу употребените средства и целта што требала да се оствари со оваа мерка ...”

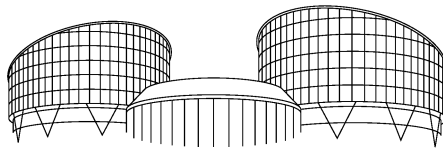
33. Судот потоа се осврнал на причините на кои регистрациониот суд ја засновал својата одлука и навел како што следи:

“...[регистрациониот] судот ја регистрацијата [на здружените жалител] поради две причини и тоа: 1) името, односно називот на верската заедница во кој бил содржан зборот „бектешиска“ кој бил составен дел на името на претходно регистриран верски субјект ‘Ехлибејтска бекташиска религиозна група’ ... и 2) идентичноста на изворите на учење со изворите на учењето на веќе регистриран верски субјект – Исламската верска заедница.

Одбивањето на регистрацијата во конкретниот случај било од причини предвидени со закон ... кој според мислењето на Уставниот суд, бил правилно применет во конкретниот случај. Основот за одбивање поради наведените причини е членот 10 став 1 од Законот [од 2007] ...,

Уставниот суд го прифаќа ставот на првостепениот суд, според кој покрај името, и изворите на учењето претставуваат официјални обележја на верскиот субјект и суштински карактеристики кои се иманентни на верскиот субјект и преку нив тој верски субјект се идентификува и препознава во јавноста.

Ова е уште поизразено кога се во прашање верски субјекти кои се помалубројни т.е. кои се потесно и поконкретно препознатливи верски субјекти кои со овие два елементи ја одразуваат својата специфика. Оттука и идентификацијата на барателот на регистрацијата со друг верски субјект кој е

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

веќе регистриран, може да ја доведе јавноста во заблуда, односно да ги доведе верниците во конфузија, што воедно претставува нарушување на нивните верски чувства. Значи неспорно е дека правото на регистрација на одреден верски субјект треба да биде загарантирано како дел од остварувањето на верските права, но од друга страна истото не треба да ги нарушува верските права и чувства на припадниците на веќе регистрираните верски субјекти.

... Секој верски субјект, независно од тоа дали се работи за црква, верска заедница или религиозна група треба да има право на дистинктивност, препознавање во јавноста со својот тесно- специфичен идентитет, кој ако не постои или има конкуренција може да создава забуни, конфузија во јавноста, во случај да постојат повеќе такви паралелни субјекти меѓу кои се развива компетитивност, бескраен паралелизам и фрагментираност.

Целта на законското барање за неидентичност на името и на официјалните обележја на верските субјекти, во што спаѓаат и изворите на учењето, ... е да се спречи, односно оневозможи заблудување на верниците во смисла на создавање на конфузност, погрешна перцепција и легализирана бесконечна поделба на верниците од иста вероисповест на повеќе верски заедници или субјекти. Ова се цели кои според оценката на Судот се сосема легитимни бидејќи се неопходни заради заштита на слободите и правата на другите и заради обезбедување на верска толеранција и спречување на верски конфликти, како елемент на заштита на јавниот поредок за што одговорност има државата.

Поради наведеното, Уставниот суд оцени дека со одбивањето на регистрацијата на Бектешиската верска заедница не е повредена слободата на вероисповеста на [жалителите], ниту пак е сторена дискриминација спрема нив по верска основа.”

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКСА

A. Релевантно домашно законодавство

1. Устав

34. Согласно член 110 §§ 1 и 3 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

2. Законот за правната положба на верските заедници од 1997 (Сл. весник бр. 39/77)

35. Согласно член (1) од Законот од 1997, основачите на верските заедници требало да поднесат пријава до Министерството во рок од триесет дена од основањето на заедницата.

36. Согласно член 9 од Законот верските заедници имаат статус на правни лица.

3. Закон за верските заедници и религиозните групи од 1997 (Сл. весник бр. 35/1997)

37. Членот 35 од Законот од 1997 предвидувал дека Комисијата во рок од еден месец од денот на влегувањето во сила на Законот, ќе ги пренесе во својот регистар верските заедници и религиозните групи што се пријавени во Министерството за внатрешни работи. Постојните верски заедници и религиозните групи биле должни да го усогласат своето работење со одредбите на Законот од 1997 во рок од шест месеци од денот на неговото влегување во сила (31 јули 1997).

38. Со Законот од 1997 престанал да важи Законот од 1997 (член 36).

4. Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група („Службен весник на Република Македонија“ бр.113/2007)

39. Релевантните одредби од Законот од 2007 година, кој го укинува Законот од 1997 година (член 36), гласат:

:

Член 2

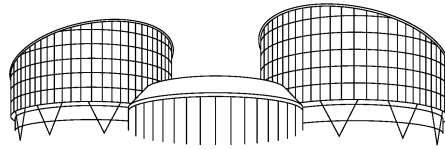
"Црква, верска заедница или религиозна група е доброволна заедница на физички лица кои ја остваруваат слободата на верисповедта ... "

Член 9

"(1) Црква, верска заедница и религиозна група се запишуваат во Единствениот судски регистар ... со што стекнуваат својство на правно лице

...

(3) Во надлежниот регистар се запишува црква, верска заедница и религиозна група доколку претходно веќе не е извршена регистрација на таа црква, верска заедница и религиозна група."

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Член 10

"(1) Името и официјалните обележја на секоја нова црква, верска заедница и религиозна група треба да се разликуваат од називите и официјалните обележја на веќе регистрираните цркви, верски заедници и религиозни групи ...

член 11

"(1) Надлежен суд за водење на Единствениот судски регистар на црквите, верските заедници и религиозни групи е Основниот суд - Скопје II - Скопје..."

член 12

"(1) Запишувањето во регистарот се врши врз основа на барање.

(2) Кон барањето од ставот (1) на овој член се доставуваат: записник од одржано основачко собрание; акт за основање; акт(повелба) со која се уредува статусот, организацијата и дејствувањето; опис на изворите на учењето; одлука за определување на лице овластено за застапување и претставување на црква, верска заедница и религиозна група; и доказ за државјанство на основачите и лицето овластено да застапува и претставува црква, верска заедница и религиозна група.

(3) Црквата, верската заедница и религиозната група се должни да определат одговорно лице, кое до надлежниот регистар ќе поднесе барање за запишување во рок од триесет дена од денот на донесувањето на одлуката за основање.

(4) Ако кон барањето од ставот (1) на овој член не се доставени сите потребни документи, надлежниот суд ќе го повика подносителот на барањето во рок од 15 дена од известувањето да ги достави потребните документи, а во спротивно барањето ќе го отфрли."

Член 13

"(1) Актот за основање мора да го содржи следново: ... "

член 14

"Ако се исполнети условите утврдени во членовите 12 и 13 од овој закон, регистарскиот суд е должен во рок од осум дена од денот на поднесувањето на барањето да ја запише црквата, верската заедница и религиозната група во надлежниот регистар."

член 16

“(1) Доколку не се исполнети материјалните услови од овој закон за запишување на црква, верска заедница и религиозна група, судот ќе го одбие барањето.

...”

Преодни и завршни одреби

...

член 35

“(1) [Комисијата] е должен во рок од 60 дена од денот на примената на овој закон (1 Мај 2008) до [регистрациониот суд], да ги достави податоците и документите за постојните цркви, верски заедници и религиозни групи запишани во нејзиниот регистар.

(2) Сите цркви, верски заедници и религиозни групи регистрирани од страна на [Комисијата] заклучно со 1998 година можат да го задржат постојниот правен субјективитет и статус и нивните податоци се пренесуваат и запишуваат во надлежниот регистар во рокот од ставот (1) на овој член.”

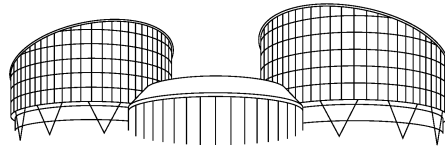
40. Членовите 18, 21, 22 и 30 се однесуваат на верските обреди и ритуали, правото на црквите, верските заедници и религиозни групи да вршат верска настава и да основаат верски училишта и хуманитарни, културни, социјални, здравствени, добротворни организации и други институции во постапка и под услови утврдени со закон.

5. *Деловник на Уставниот суд (Службен весник на РМ бр. 70/1992)*

41. Согласно членот 55(1) и (2) од Деловникот на Уставниот суд, за заштитата на слободите и правата Уставниот суд одлучува по правило, врз основа на одржана јавна расправа на која се покануваат учесниците во постапката, народниот правобранител и други лица и претставници на институциите, доколку е потребно.

Б. Релевантна судска пракса на Уставниот суд

42. На 24 декември 1998 година Уставниот суд прогласил за неуставни неколку одредби од Законот од 1997 година, вклучувајќи ги членовите 13 и 14. Согласно член 13 религиозната група требало да биде запишана од страна на Комисијата. Член 14 предвидувал верските заедници и религиозните групи да добијат статус на правно лице по запишувањето. Судот утврдил дека овие одредби претставуваат повреда на слободата на вероисповест и се во спротивност со принципот на одвоеност помеѓу државата и религијата (У.бр.223/97).

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

III. РЕЛЕВАНТНИ МЕЃУНАРОДНИ МАТЕРИЈАЛИ

Мислење на Европска комисија за демократија преку правото (Венецијанска комисија), Мислење бр.424/2007, 22 март 2007 година

43. Мислењето ги рефлектира тогашните ставовите на Венецијанската комисија во врска со предлог-законот од 2007. Година. Најрелевантните делови на мислењето гласат како што следи:

“46. Плурализмот е ‘нераскинлив од демократското општество во смисла на Конвенцијата’ Верската слобода вклучува слобода да се изразува верата, поединечно или во заедница со другите и ова е особено релевантно за прашањето на регистрација на црквите, заедниците и групите. Иако во определени околности може да биде неопходно да се ограничи слободата на изразување на религијата кога коезистираат неколку религии со цел да се ‘обезбеди дека сечие убедување е заштитено,’ државата мора да остане неутрана и непристрасна и ‘да не ... ја одстранува причината за тензиите со елиминирање на плуразимот, туку да обезбеди дека компетитивните групи се толерираат меѓусебно.’ Оценката на легитимноста на религиозноот убедување или ‘фаворизирањето на определен лидер или органи на поделена религиозна заедница’ ќе претставува повреда слободата на вероисповест.

47. Кога ја регулира областа на вероисповеста, државата мора да остане неутрална и непристрасна ...

60. Покрај тоа, овој предлог закон ќе остави на надлежниот орган – судот кој е одговорен за регистарот – дискреционо овластување да ги оценува и споредува сличностите или разликите помеѓу религиозните субјекти и како последица да навлегува во теолошки прашања. Ова според меѓународното разбирање би се сметало за непотребно попречување/ вмешување на државните институции во слободата на вероисповеста или верското убедување.

63. ... Изготвувачите сметаат дека државата има право да ја заштити јавноста од конфузија и дека од тие причини може да одбие регистрација на било кој верски субјект кој нема доволно да се разликува од веќе претходно регистриран верски субјект.

68. Во член 9.4 од предлог законот верски субјект не може да биде регистриран доколку има или употребува ‘ист или назив сличен на претходно веќе регистрирана црква, верска заедница и религиозна’ ...

69. Тука повторно постои сомнеж во однос на тоа дека овие ограничувања може да се сметаат за законити во смисла на строгите барања кои прозилегуваат од членот 9.2 на ЕКЧП.

70. Заштита на верниците од конфузија ... неможе да се смета за доволно.”

ПРАВО

I. СПОЈУВАЊЕ НА АПЛИКАЦИИТЕ

44. Судот смета дека, во согласност со член 42 § 1 од Деловникот на Судот, апликациите треба да се спојат, имајќи ги предвид сличните фактички и правни околности.

II. НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

45. Апликантите се жалеа согласно член 9, 11 и 14 од Конвенцијата поради одбивањето од страна на домашните судови да го признаат здружението жалител како религиозна организација како во постапката за регистрација, така и во постапката за пререгистрација. Тие исто така се жалеа на повреда на членот 6 од Конвенцијата со оглед на тоа дека јавна расправа не била одржана ниту во една од сетот на постапки. Членот 6, 9, 11 и 14, во делот во кој се релевантни, гласат како што следи:

член 6

"1. При одлучувањето за неговите/нејзините граѓански права и обврски ... секој има право на јавна расправа ... пред ...трибунал ..."

член 9

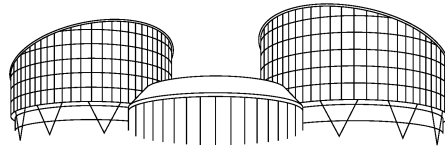
"1. Секој има право на слобода на мислата, совеста и религијата; вклучувајќи го и правото на промена на религијата или уверувањето и слобода сам или во заедница со другите, јавно или приватно, да ја изрази својата религија или убедување, преку почитување, поучување, богослужба и обред.

2. Слободата на изразување на религијата или убедувањето може да биде предмет само на оние ограничувања што се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество во интерес на јавната сигурност, за заштита на јавниот ред, здравјето и моралот, или за заштита на правата и слободите на другите "

член 11

"1. Секој има право на слобода на мирно собирање и слобода на здружување со други, вклучувајќи го и правото да основа и да се зачленува во синдикати заради заштита на неговите интереси.

2. Никој не може да биде ограничен во остварувањето на овие права, освен ограничувањата што се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество во интерес на националната безбедност или јавната сигурност, за спречување на нереди или криминал, за заштита на здравјето и моралот или за заштита на правата и слободите на другите. Овој член не спречува наметнување на законски ограничувања на остварувањето на овие права од страна на припадниците на вооружените сили, полицијата или државната администрација".

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

член 14

"Уживањето на правата и слободите утврдени во Конвенцијата треба да се обезбеди без никаква дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, имот, раѓање или друг статус."

A. Претходни прашања

46. Судот смета дека жалбените наводи на жалителите треба да се разгледуваат од аспект на членот 11 од Конвенцијата во врска со член 9 бидејќи централното прашање е одбивањето државата да го признае здружението жалител како религиозен (правен) субјект и неговата неможност за соодветно колективно делување во религиозната сфера (види "Православна охридска архиепископија (Грко-Православна Охридска Архиепископија на Пекската Патријархијау" против Република Македонија, бр. 3532/07, § 61, 16 November 2017, и референците цитирани во неа - "случајот ПОА").

47. Судот исто така констатира дека наводите на апликантите се зноваат на две засебни одлуки со кои националните органи одбиле да го признаат правниот субјективитет на здружението жалител: од една страна, одбивањето на органите за пререгистрација на здружението согласно предоните одреби од Законот од 2007 (постапка за признавање), и од друга страна, нивното одбивање да нова регистрација согласно општите правила (член 1) од Законот од 2007 (постапка за регистрација). Судот ќе ги разгледа двете одлуки заедно, имајќи предвид дека тие се тесно поврзани (постапката за регистрација била последица од исходот на постапката за признавање), освен во случај доколку е потребно одделно испитување.

1. Допуштеност

(а) Статусот на жртва на првиот и вториот жалител

48. Независно од одсуството на било каков приговор од страна на Владата во однос на допуштеноста на апликацијата во однос на нејзината компатибилност *ratione personae* во делот во кој тоа се однесува на првиот и вториот апликант, Судот смета за неопходно да ге сврне на прашањето за нивната легитимација од аспект на членот 34 од Конвенцијата.

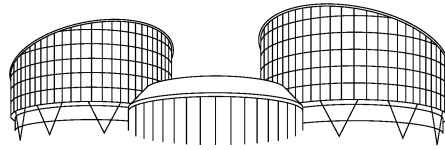
49. Во оваа смисла Судот забележува дека може да прима жалби само од лица кои се сметаат за жртви на повреда на правата предвидени во Конвенцијата. Судот забележува дека здружението жалител била единствената странка во постапката за признавање и регистрација (види параграф 17, 18, 23, 25 и 29 погоре). Националните органи, вклучително и Уставниот суд, прифатиле дека тоа ја има потребната активна легитимација. Само во постапката по барањето за заштита на правата пред Уставниот суд, вториот апликант се жалел во сопствено име. Во отсуство на било каква индикација дека здружението жалител нема легитимација да поднесе жалба пред Судот, тој смета дека индивидуалните жалители неможе да тврдат дека самите се жртви на повредата која произлегува од одбивањето на домашните органи за пререгистрација, што имало ефект само во однос на здружението жалител (види, *Jehovah's Witnesses of Moscow v. Русија*, бр. 302/02, § 168, 10 јуни 2010 и *Church of Scientology Moscow and others v. Русија* (одлука.), бр. 18147/02, 28 октомври 2004). Сличен е ставот и во однос на постапката за регистрација. Имајќи го предвид фактот дека, како што е наведено во параграф 46 погоре, основното прашање пред Судот е одбивањето на домашните органи да го признаат здружението жалител како религиозен (правен) субјект и како полица на тоа наводната повреда на правата од членот 9, 11 и 14 од Конвенцијата, интересот на индивидуалните жалители би бил, во секој случај, по мислење на Судот, доволно обезбеден со одлука во случајот во врска со здружението жалител.

50. Следи дека жалбата, во делот во кој се однесува на првиот и вториот жалител, е некомпатибина *ratione personae* со одребите на Конвенцијата во смисла на член 35 § 3 (а) и мора да биде отфрлена во согласност со член 35 § 4.

(б) Неискористување на домашните правни лекови во постапката за признавање

(i) Поднесоци на странките

51. Владата тврдеше дека жалбата, во делот кој се однесува на постапката за признавање, треба да се прогласи за недопуштена поради тоа што апликантите не поднеле уставна жалба (барање за заштита на правата пред Уставниот суд), која Судот веќе ја прифати како ефикасен правен лек, кој жалителите во принцип треба да го искористуваат. Во оваа смисла Владата се осврна на случаите *Kosteski* (бр. 55170/00, 13 април 2006), *Osmani and Others* ((одлука.), бр. 50841/99, 11 октомври 2001), *Vraniškoski* ((одлука.), бр. 37973/05, 26 мај 2009) и *Šijakova and Others* ((одлука.), бр. 67914/01, 6 март 2003), сите против Република Македонија. Било каков сомнеж кај

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

апликантите во однос на ефикасноста, не ги ослободила од обврската да ја искористат оваа правна авенија.

52. Апликантите не зеле предвид дека уставната жалба била на располагање за нивните жалбени наводи во врска со членот 9 и 11. Исходот од постапката пред Уставниот суд во која тие го оспориле одбивањето на органите да го регистрираат здружението жалител како верска заедница согласно Законот од 2007 (параграфи 31-33) јасно демонстрирала дека ова правно средство, и покрај тоа што било достапно, не би било ефикасно во однос на нивните наводи во врска со членот 14..

(ii) *Оценка на Судот*

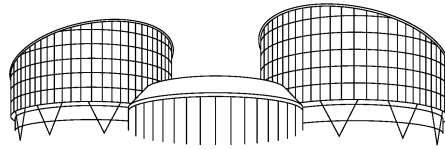
53. Релевантните принципи на Конвенцијата се сумирани во пресудата на Судот во случајот *Vučković and Others* (види *Vučković and Others v. Serbia* (прелиминарен приговор) [GC], бр.17153/11 и 29 други, §§69-77, 25 март 2014 година). Особено, "обврската за исцрпување" бара од жалителот нормално да ги искористи правните лекови кои се достапни и доволни во однос на неговите жалбени наводи согласно Конвенцијата. Постојењето на предметните правни лекови мора да е доволно сигурно не само во теорија, туку и во пракса, во спротивно тие ќе ја немаат потребната достапност и ефикасност. Неопходно е Владата која тврди `неисцрпување/неискористување` да го увери Судот дека станува збор за ефикасен правен лек, достапен како во теорија, така и во пракса во реевантно време. Кога ваквиот товар ќе биде задоволен, товарот преоѓа на жалителот кој треба да докаже дека правниот лек кој го сугерира Владата во суштина би искористен, или поради енкоја причина бил неадекватен и неефикасен во конкретните околности на случајот, или дека постоеле посебни околности кој го ослободувале од таквата обврска (*ibid.*, §§ 71 и 77).

54. Навраќајќи се актуелниот случај, Судот констатира дека суштината на наводите на здружението жалител во однос на постапката за признавање е дека домашните судови пропушtile да го признаат, по влегувањето во сила на Законот од 2007, неговиот статус на верски субјект што го уживало согласно законодавството кое претходно било во сила. Основната повреда оттука е дека од овие причини е дека тоа неможело да го зачува таквиот статус заради колективно делување во сферата на религиозниот живот. Соглансо ова, Судот ќе испита дали уставната жалба би била ефикасно правно

средство кое здружението жалител требало да го искористи во однос на примената на правните одредби, кои спечуваат верско здружение да го задржи таквиот статус освен во случај доколку било регистрирано најмалку десет години пред влегувањето во сила на законот од 2007 (види параграф 39 погоре).

55. Во случајот на *ПОА*, Судот изрази загриженост во однос на тоа даали “било кој друг (освен политичкиот) аспект на слободата на здружување, вклучитено и верскопт аспект, биле во надлежност на Уставниот суд” (цитиран погоре, § 71). Судот исто така констатираше пракса на Уставниот суд во периодот од 2009 до 2010, во периодот кога била завршена постапката за признавање (види параграф 19 и 22 погоре), на одбивање на надлежност да оллучува по барања поднесени од здруженија или организации преку кои индивидуалните членови дејствувале колективно во обалст од заеднички интерес (*ibid.*, § 70). Слично, Уставниот суд одбил уставни жалби односно барања за заштита на основните слободи и права поднесени од поединци во нивно име и во име на нивните нерегистрирани верски здруженија. Притоа, тој навел дека “нема надлежност да одлучува за правата и интересите на граѓаните во конкретни случаи пред управните и судските органи...”; дека “[тој] неможе да одлучува за барањата за заштита на човековите права и слободи во врска со конкретни правосилни одлуки на надлежните органи”; и дека “[оценката на] примената на законот од страна на регистрациониот суд ... е надвор од неговата надлежност” (види *ibid.*, §§ 20, 21, 36 и 55). Конечно, и уште поважно, Судот констатира дека, сите овие предмети, се однесуваат на постапки за регистрација (слично како и во постапката опишана во параграфите 22-23 погоре) во кои надлежните органи одбиле да регистрираат ново формирани верски здруженија. Владата не презентираше ниту еден пример на домашна судска пракса во поддршка на нејзиното становиште дека уставната жалба односно барањето за заштита на слободите и правата било достапно и ефикасно правно средство во конкретниот случај. Оттука, приговорот на Владата за неискористување на правните средства, мора да се одбие.

56. Судот забелегува дека Владата не истакна друг приговор во однос на допуштеноста на наводите во овој дел од апликацијата. Судот констатира дека овој дел од апликацијата не е очигледно неоснован во смисла на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Не беше утврдена ниту една друга основа за прогласување на овој дел од апликацијата за недопуштен. Од овие причини тој мора да се прогласи за допуштен.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

2. *Основаност*

(а) **Наводи во врска со член 9 и 11**

(i) *Поднесоци на странките*

57. Апликантите тврдеа дека домашните органи одбиле да го признаат здружението апликант како верки ентитет во двата сета постапки и покрај фактот дека тоа постоело и функционираше многу години пред влегувањето во сила на законот од 2007. Тие тврдеа дека интервенцијата во нивните права не била во согласност со за закон, не се стремела кон постигнување на било каква легитимна цел и дека не била неопходна во едно демократско општество.

58. Во однос на постапката за признавање, Владата потврди дека здружението апликант не било регистрирано пред 2000, туку дека само било пријавено во Комисијата. Тоа било во согласност со одлуката на Уставниот суд која го укинала барањето за регистрација на верските здруженија (параграф 42 погоре). Таа понатаму истакна дека

“во светло на новите одредби, [регистрациониот суд] ги пренел во судскиот регистар само регистрираните но не и пријавените религиозни субјекти. Тоа ја објаснувало обврската на здружението апликант да поднесе барање за пре-регистрација.” Таква била праксата во однос на сите не-регистрарани верки субјекти за кои Комисијата била само известена.

59. Владата се согласи дека во постапката за регистрација, во контекст на која не биле интерпретирани изворите на верско учење на здружението апликант, одбивањето на домашните органи да го регистрираат здружението апликант, резултирало со интервенција во слободата на апликантот на здружување и вероисповест. Сепак, интервенцијата била во согласност со закон и имала легитимна цел, која се состоела во заштита на правата и слободите на другите. Покрај тоа, таквата интервенција била пропорционална на целта кон чие постигнување се стремела, а причините на домашните органи биле релевантни и доволни.

(ii) *Оценка на Судот*

(а) Општи принципи кои произлегуваат од јуреспруденцијата на Судот

60. Релевантните принципи на Конвенцијата се сумирани во пресудата на Судот во случајот *Jehovah Witnesses of Moscow and Others*

v. *Russia* (бр. 302/02, §§ 99-101, 10 June 2010) и од неодамна во случајот *Magyar Keresztény Mennonita Egyház and Others v. Hungary* (бр. 70945/11 и 8 други, §§ 75-80, ECHR 2014 (извадоци)).

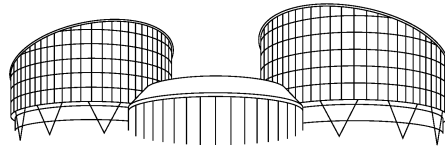
(б) Примена на овие принципи во предметниот случај

– Постапката за признавање

61. Судот констатира дека во 2007 државата усвила закон, според кој верските прашања од Комисијата преоѓаат на регистрациониот суд по усвојувањето на нова постапка за регистрација на религиозните субјекти во која тие добиваат статус на правно лице. Во однос на веќе постојните верски субјекти, законот од 2007 предвидувал Комисијата за ги пренесе во судскиот регистар, списите за регистрација на сите пријавени религиозни организации во определен временски период (види параграф 39 погоре). Постојните верски субјекти кои не ги исполнувале критериумите предвидени во член 35(2) од законот од 2007 не се запишувале во судскиот регистар и по сила на законот го губеле статусот на верски здруженија. Соодветно, тие било потребно да поднесат барање до регистрациониот суд за да се регистрираат како верски субјекти согласно законот од 2007 (види параграф 17 и 58 погоре).

62. Судот констатира дека, пред донесувањето на законот од 2007, здружението апликант законски функционираше како признат верски ентитет. Судот смета дека во конкретните околности, во кои пререгистрацијата на здружението апликант согласно член 35 од законот од 2007, била одбиена од страна на регистрациониот суд, што имало за резултат губење на правниот субјективитет како религиозно здружение и неможност да се продолжи со остварување на правата како религиозна организација, постои интервенција во правото на здружението апликант на слобода на здружување во врска со слободата на вероисповест (види *Moscow Branch of the Salvation Army v. Russia*, бр. 72881/01, § 71, ECHR 2006-XI, и *Church of Scientology Moscow v. Russia*, бр. 18147/02, § 84, 5 април 2007). Автономното постоење на здружението апликант и така колективното практикување на вероисповеста, било неспорно засеганто со спорната мерка (види *Magyar Keresztény Mennonita Egyház and Others*, цитиран погоре, §§ 55 и 83).

63. Од овие причинни, мора да се утврди дали интервенцијата ги задоволува критериумите од ставот 2 на членот 9 и 11, односно, дали таа била “пропишана со закон” и дали се стремела кон постигнување на една или повеќе легитимни цели и дали била “неопходна во демократското општество” (види *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, бр. 45701/99, § 106, ECHR 2001-XII).

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

64. Може да се види од одлуките на домашните судови пре-регистрацијата на здружението апликант била одбиена согласно член 35 од законот од 2007 Act (види параграф 19 погоре). Судот, од овие причини е подготвен да прифати дека спорната интервенција била “пропишана со закон”.

65. Соодветно, основот за одбавње на пре-регистрацијата на здружението апликант била од чисто формални причини, односно од причина што тоа не било регистрирано од страна на Комисијата како религиозне ентитет пред 1998, туку единствено било пријавено во 2000. Владата пропушти да посочи на било каква легитимна цел која ваквата формална регистрација би ја имала. Таква не било исто така спомената ниту од страна на домашните органи во постапката за признавање. Покрај тоа, Владата не идентификуваше било каква “неопходна општествена потреба” на која и служела спорната интервенција. Според Судот, исклучиво потпирање на така формална основа, без било каква причина која се однесува на функционирањето на здружението апликант пред влегувањето во сила на законот од 2007, тешко може да биде оправдано во однос на религиозните здруженија кои имале долга традиција во државата и кои им се познати на надлежните органи, како што е случајот со здружението апликант (види параграф 10-15 и 32 погоре, *Kimlya and Others v. Russia*, бр. 76836/01 и 32782/03, § 100, ECHR 2009, и *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, бр. 40825/98, § 98, 31 јули 2008). Дополнително, се чини дека бил направен превид на фактот дека здружението апликант го известило Министерството за внатрешни работи за своето постоење во 1993 (види параграф 10 погоре). Како што кажал и самиот регистрационен суд, доколку тоа било случај, тоа би ја обрзало Комисијата да го регистрира здружението апликант согласно законот од 1997 (види параграф 19 погоре).

66. Во светло на погореизнесеното, Судот смета дека интервенцијата во правото на здружението апликант на слобода на здружување и вероисповест не може да се смета дека била “неопходна во демократското општество”. Затоа, била сторена повреда на членот 11 од Конвенцијата, во врска со членот 9 поради одбивањето на домашните органи да го признаат континуираниот статус на религиозен субјект на здружението апликант.

– Постапката за регистрација

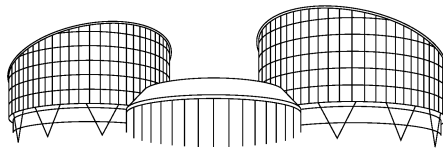
67. Откако регистрациониот суд одбил да го пре- регистрира здруженито апликант согласно членот 35 од законот од 2007, здруженито апликант иницирало нова постапка за регистрација под името “Бекташиска верска заедница на Република Македонија”. Со одлука од 27 мај 2011, која била потврдена на 17 ноември 2011, регистрационите судови одбиле да го регистрираат здружението апликант, со образложение дека предложеното име и изворите на учење биле идентични со оние на веќе претходно регистрирани религиозни субјекти (види параграф 27 и 30 погоре). Уставниот суд ги потврдил ваквите становишта (види параграф 33 погоре).

68. Судот прифаќа дека спорното одбивање на регистрацијата резултирало со интервенција во правата на здружението апликант од членот 11 во врска со членот 9 од Конвенцијата. Во суштина, резултатот од одбивањето на регистрацијата, бил дека здружението апликант било спречено да добие правен субјективитет и на тој начин било лишено од можноста ефикасно да ги ужива правата на права резервирани за признатите религиозни организации (види параграф 40 погоре и ПОА, цитиран погоре, § 81).

69. Покрај тоа, Судот прифаќа дека интервенцијата во прашање била “пропишана со закон”, односно со законот од 2007 (види параграф 28, 30 и 33 погоре), и се стремеле кон “легитимна цел” за заштита на правата и слободите на другите (види параграф 33 погоре).

70. Последователно, главното прашање кое останува да биде определено е дали спорната интервенција “неопходна во демократското општество”. Судот ќе ги оцени основите на кои се повикуваат домашните органи при објаснувањето на одбивањето на регистрацијата на здружението апликант.

71. Што се однеува до предложеното име на здружението апликант, Судот констатира дека тоа ја содржело додавката “Бекташиска”, како и името на претходно веќе регистрирана религиозна група “Ехлибејтската бекташиска религиозна група на Македонија”. Апелациониот суд во Скопје зазел став дека поимот “Бекташиска” бил “одлучувачки и претставувал синоним за религионата група”. Соодветно, тој заклучил дека регистрацијата на здруженито апликант под предложеното име ќе создаде забуна помеѓу верниците (види параграф 30 погоре, *mutatis mutandis*, *Bekir-Ousta and Others v. Greece*, бр. 35151/05, § 14, 11 октомври 2007; *Emin and Others v. Greece*, бр. 34144/05, § 10, 27 март 2008; и *Macedonian House of Civilization v. Greece*, бр. 1295/10, § 8, 9 јули 2015). Уставниот суд понудил подетално образложение (види параграф 33 погоре), со кое Судот, во принцип се согласува (види ПОА, § 111). Сепак, слично како и во случајот на ПОА, Судот смета дека името кое било избрано во

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

случајот за здружението апликант било доволно специфично за да го дистанцира од “Ехлибејтската бекташиска религиозна група на Македонија”. Следен елемент за дистинкција во предложеното име на здружението апликант била неговата предложена организациона форма (верска заедница) која била различна од формата на здружување на “Ехлибејтската бекташиска религиозна група на Македонија”. Конечно, Судот констатира дека домашните судови не понудиле било каква суштинска причина за да го оправдаат потенцијалниот ризик на конфузија помеѓу верниците во конкретниот случај. Според мислењето на Судот, повикувањето исклучиво на името на религиозното здружение во прашање, не било доволно во оваа смисла.

72. Другата основа на која се повикале домашните судови се одесувала на изворите на верско учење на здружението апликант, за кои тие утврдиле дека биле идентични со изворите на учење на веќе регистрираната “Ислмска верска заедница”. Ваквиот заклучок бил изграден врз основа на анализа од страна на домашните судови на учењето на здружението апликант и негова споредба со учењето на “Ислмска верска заедница” (види параграф 32 погоре). На таквата констатација не и претходеле претходни косултации со апликантите, независно што регистрациониот суд можел да побара дополнително објаснување (види параграф 23 погоре). Според мислењето на Судот, такавата анализа и толкување на основната доктрина на верување е некомпатибилна со улогата на државата на неутрален и непристрасен организатор на реализацијата на различни религии, верувања и убедувања, што исклучува, освен во многу исклучителни случаи, било каква дискреција на државата да врши оценка на легитимноста на религионите убедувања или начинот на кои таквите убедувања се изразуваат (види параграф 43 погоре, исто така *Leyla Şahin v. Turkey* [GC], бр. 44774/98, § 107, ECHR 2005-XI). Покрај тоа, не беше дадено објаснување за резултатите од ваквата свежа анализа направена согласно законот од 2007, имајќи го предвид фактот дека и двете, здружението апликант и “Исламската верска заедница” биле активни и ко-егзистирале во државата многу години (види параграф 6, 27 и 32 погоре) и отсутствувал аргумент дека нивните извори на верско учење во меѓувреме се промениле или пак довеле до конфузија помеѓу верниците.

73. Во мера во која од одлуката на Уставнит суд може да се заклучи дека не-регистрацијата на здружението апликант било неопходно за да “се спречат религиозни конфликти” (види параграф 33 погоре), Судот утврди дека не беа понудени докази дека веросповеста која барала признавање претставувала било каква опасност за демократското општество. Во овие околности, а имајќи предвид дека здружението апликант законски постоело и функционираше во државата како независна религиозна заедница многу години пред влегувањето во сила на законот од 2007, Судот смета дека причините за одбивање на регистрацијата на здружението апликант морале да бидат особено сериозни и убедливи. Во конкретниот случај, такви причини не беа изнесени од страна на домашните органи (види *Moscow Branch of the Salvation Army*, § 96, и *Kimlya and Others*, § 101, двете цитирани погоре).

74. Во светло на горенаведеното, Судот смета дека интервенцијата во правото на слобода на здружување и вероисповест на здружението апликант не била оправдана. Затоа, во случајот постои повреда на членот 11 од Конвенцијата во врска со членот 9.

(б) Наводна дискриминација на здружението жалител

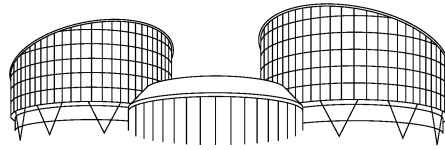
75. Здружението жалител се жалеше дека одбивањето од страна на националните институции да му го признаат континуирираниот правен субјективитет на религиозен правен субјект и да му дозволат да се ререгистрира согласно Законот од 2007, исто така, претставувало повреда на членот 14 и членот 1 од Протоколот бр.12 на Конвенцијата.

76. Имајќи ги предвид фактите на случајот, поднесоците на странките и своите наоди погоре од параграф 46, 66 и 74, Судот смета дека ги разгледа главните правни прашања покренати во оваа жалба и дека нема потреба да се донесе посебна одлука за останатите жалбени наводи (види го случајот на Православна Охридска Архиепископија, цитиран погоре, § 123).

В. Жалбен навод во однос на членот 6

1. Поднесоци на странките

77. Апликантите го повториле својот жалбен навод дека усна расправа не била одржана ниту во постапката за признавање ниту во постапката за регистрација. Решавањето на правните прашања зависело од соодветно утврдување на и оценка на фактите. Во врска со ова, тие тврдеа дека “ пропустот на [домашните судови] да ги земат предвид сите релевантни факти, вклучително и писмените докази и документи довело до погрешна примена на законот”. Нивната положба

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

во постапката би ила подобра доколку имале можност да ги презентираат фактичките и правните основи на нивниот случај на усна расправа.

78. Владата сметаше дека постапката за регистрација вклучувала исклучиво правни прашања. Таа не вклучувала фактички прашања кои бие спорни меѓу странките. Соодветно, прашањата за кои одлучувале судовите не претпоставувале усна расправа. Владата не коментираше во однос на постапката за признавање.

2. Оценка на Судот

79. Судот констатира дека, во прицип, граѓанско-правниот аспект на оваа одредба се однесува на постапките за регистрација на здруженијата со кои тие добиваат правен субјективитет. Во оваа смисла, членот 6 се однесува, најмалку на постапката за регистрација на која се однесуваат жалбените наводи (види *Relionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others*, цитиран погоре, §§ 107 и 108).

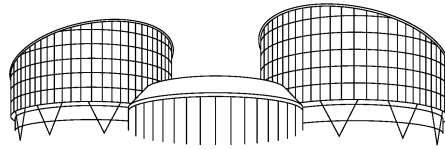
80. Судот потсетува дека правото на “јавна расправа” од членот 6 § 1 задолжително имплицира право на “усна расправа”. Според тоа, освен во случај на постоење на исклучителни околности кои го оправдуваат отсуството на расправа, правоот на јавна расправа од членот 6 § 1 имплицира право на усна расправа најмалку пред една инстанца. Отсуството на расправа доаѓа предвид само во случај доколку странката во постапката недвосмислено се откаже од таквото право и доколку не постојат прашања од јавен интерес кои ја правата расправата неопходна. Откажувањето може да биде експлицитно или имплицитно, во последнопоменатот случај на пример преку воздржување од барање или одржување на барањето за расправа (види *Juričić v. Croatia*, бр. 58222/09, § 87, 26 јули 2011). Расправа не мора да биде неопходна, на пример, кога случајот не покренува фактички или правни прашања кои неможат да бидат соодветно решени врз основа на списите во предметот и писмените поднесоци на странките (види *Meimanis v. Latvia*, бр. 70597/11, § 49, 21 јули 2015, и *Keskinen and Veljekset Keskinen Oy v. Finland*, бр. 34721/09, §§ 31 и 33, 5 јуни 2012). Во врска со ова, треба да се потенцира дека членот 6 од Конвенцијата не го гарантира правото на лично присуство пред граѓанскиот суд, туку го гарантира повеќе општото право, секому, да го презентира ефикасно својот случај пред суд (види *Margaretić v. Croatia*, бр. 16115/13, § 127, 5 јуни 2014).

81. Навраќајќи се на актуелниот случај и дури и под претпоставка дека членот 6 е применлив на постапката за признавање на правниот континуитет, Судот констатира дека во таа постапка, здружението апликант не побарало одржување на усна расправа, било пред регистрациониот, било пред Апелациониот суд. Оттука, мора да се смета дека тоа недвосмислено се одрекло од правото на расправа во таа постапка.

82. Во однос на постапката за регистрација, здружението жалител, кое било застапувано од адвокат по сопствен избор, не побарало одржување на усна расправа пред регистрациониот суд и покрај тоа што судот одлучувал по предметот во два наврати. Според Судот, од здружението жалител можело да се очекува да побара одржување на усна расправа доколку сметало дека тоа е важно. Во постапките кои следеле, барањата на здружението жалител за одржување на усна расправа пред Апелациониот суд и Уставниот суд, биле безуспешни (види параграф 25, 29 и 31 погоре). Судот од овие причини треба да испита и оцени дали постоле исклучителни околности кои го оправдуваат отсуството на усна расправа.

83. Во врска со ова, Судот се осврнува на погоре констатираните околности дека спорната интервенција не го помина „тестот на неопходност,, поради пропустот на домашните судови да понудат и дадат релевантни и доволни причини за нивните одлуки (види параграфи 71-74 погоре). Овде, Судот го прифаќа аргументот на Владата, дека таквиот пропуст се однесува исклучиво на правни прашања односно на примена на правото на фактите на случајот кои биле неспорни помеѓу страните во постапката (виид параграф 78 погоре). Покрај тоа, ништо не сугерира дека постоела било каква потреба која би барала здружението жалител да одбјаснува било какво лично искуство на расправа (види, спротивно, *Selmani and Others v. Република Македонија*, бр. 67259/14, § 41, 9 февруари 2017). Во отсуство на поиздржано објаснување од страна на здружението жалител (види параграф 77 погоре), Судот е здоволен дека спорните или засегантите правни прашања не барале одржување на усна расправа и дека писмената постапка, која била применета во конкретниот случај, му обезбедила на здружението жалител можност ефикасно да ги изнесе своите аргументи.

84. Погореизнесеното, е доволно да му овозможи на Судот да заклучи дека не било неопходно одржување на усна расправа во конкретниот случај. Оттука следи, дека овој жалбен навод е очигледно неоснован и мора да биде одбиен во согласност со член 35 §§ 3 (a) and 4 од Конвенцијата.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

85. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

"Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација, Судот, доколку е потребно, ќе додели правична отштета на оштетениот. "

A. Штета

86. Апликантите побараа 5,000 EUR за секој поединечно за надомест на нематеријалната штета настаната како последица на наводните повреди.

87. Владата го оспри ваквото барање како прекумерно и недокажано.

88. Судот прифаќа дека здружението апликант, претрпело нематеријална штета како последица на повредата на неговото право на слобода на здружување и вероисповест. Одлучувајќи на правична основа и имајќи ја предвид својата судска пракса во слични предмети, Судот му досудува на здружението апликант вкупна сума од EUR 5,000, плус било какви давачки кои може да бидат наплатени на овој износ.

B. Трошоци

89. Апликантите исто така побараа вкупен износ од EUR 4,280 (EUR 1,430 за секој апликант) за трошоците во постапката пред Судот. Износот ги претставува наградата за адвокатите за правното истражување, подготовка и поднесување на апликациите, писмените поднесоци и останата преписка со Судот. Адвокатите на апликантите поднесоа трошковник за секое преземено дејствие и пресметка согласно Адвокатската тарифа и побараа бараниот износ да биде исплатен директно на нивните банкарски сметки.

90. Владата го оспор побараниот износ како прекумерен, неоснован и како нереален. Владата тврдеше дека Адвокатската тарифа не била правилно применета при пресметката. Конечно, апликантите не поднеле било каков доказ во поткрепа на тоа дека било извршено плаќањето на износот кој се побарува.

91. Согласно судската пракса на Судот, жалителот има право на надомест на трошоците само доколку докаже дека истите биле навистина/реално и неопходно направени и се разумни во однос на износот (види *Editions Plon v. France*, бр.58148/00, § 64, ECHR 2004-IV). Ова значи дека, апликантот мора да ги платил или мора да биде должен да ги плати, врз основа на обврска која произлегува од законот или врз основа на договорна обврска, и тие мора да биле неопходни за превенирање на констатираната повреда или за целите на обезбедување на надомест на штета (see *Belchev v. Bulgaria*, бр. 39270/98, § 113, 8 април 2004, и *Hajnal v. Serbia*, бр.36937/06, § 154, 19 јуни 2012). Во конкретниот случај, имајќи ги предвид расположливите материјали и гореспоменатите критериуми, Судот смета дека е разумно да досуди надомест во износ од EUR 2,000 за правноот застапување на здружението апликант во постапката пред Судот. Овој износ треба да се исплати на сметката на правните застапници, плус секој износ кој може да биде наплатен на здружението апликант.

В. Затезна камата

92. Судот смета за соодветно дека затезната камата треба да се исплати според најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна банка, на која треба да се додадат трипроцентни поени.

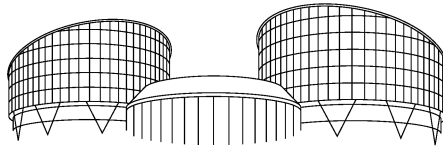
ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. Ја прогласува жалбата за допуштена;
2. Ги прогласи за допуштени наводите на здруженото жалител во однос на членот 9, 11 и 14 од Конвенцијата, а остатокот од апликациите за недопуштени;
3. Утврди дека има повреда на членот 11 од Конвенцијата, толкуван во смисла на членот 9;
4. Утврди дека нема потреба да се разгледаат одделно жалбените наводи во однос на членот 14 од Конвенцијата;

5. Утврди

(а) дека одговорната држава треба да му ги исплати на здружението жалител, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата ќе стане правосилна во согласност со член 44 § 2 од Конвенцијата, следните износи, кои треба да се конвертираат во националната валута на тужената држава по стапка применлива на денот на исплатата:

(I) 5.000 евра (пет илјади евра), плус било какви такси кои можат да бидат наплатени, за надомест на нематеријалната штета;

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

(i) 2.000 евра (две илјади евра), за надомест на трошоците, на банкарската сметка на правните застапници на здружението жалител, плус било која такса која може да биде наплатена на здружението жалител;

(б) дека од истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе се пресметува камата на горенаведените износи, по стапка еднаква на најниската стапка за позајмени средства на Европската централна банка, за периодот до плаќањето плус три процентни поени;

б. Го отфрла остатокот од барањето на жалителот за правичен надомест.

Изготвено на англиски и во писмена форма на 12 април 2018 година, согласно член 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Abel Campos
Секретар

Linos-Alexandre Sicilianos
Претседател